

Η μάχη στην Άρτα [15-30 Νοεμβρίου 1821]

Γονική Κατηγορία: [Ιστορική Βιβλιοθήκη](#)

Κατηγορία: [Ελληνική Επανάσταση 1821 - Σύσταση Ελληνικού Κράτους](#)

Δημοσιευμένο στις [Σάββατο, 15 Νοέμβριος 2014 12:00](#)

Από τον/την [Ιστοσελίδα "Αβέρωφ"](#)

Προβολές: 57

Μετά τη συνθήκη που υπογράφηκε στο Πέτα στις αρχές Σεπτεμβρίου 1821, ανάμεσα στους Έλληνες και στους αλβανούς, τα πράγματα ωρίμασαν για μια σημαντική πια επιθετική ενέργεια των συμμάχων κατά των τούρκων. Σε μια σύσκεψη στο Βραχώρι, αποφασίστηκε να γίνει επίθεση κατά της Άρτας. Αλλά στο μεταξύ έπεσε στα χέρια των τούρκων ένα από τα φρούρια του Αλή (η Λιθαρίτσα) και οι Σουλιώτες με τους αλβανούς αποφάσισαν να επιτεθούν κατά του στρατοπέδου του Χουρσίτ, που πολιορκούσε τον Αλή.

Ο Αλής όμως φοβούμενος μη γίνει υποχείριος στους Σουλιώτες, τους αναχαίτισε μ' ένα του γράμμα:

«Πολυφιλήτα τέκνα μου. Προ μικρού πληροφορήθην ότι έρχονται τα παλληκάρια σας εναντίον του εχθρού μου Χουρσίτ. Προειδοποιώ ότι στο φρούριό μου είμαι απόρθητος. Περιφρονώ τον ασίαιο (=από την Ασία) αυτόν πασό και μπορώ ν' αντισταθώ επί πολλά χρόνια. Η μόνη εκδούλευσις που ζητώ από την ανδρεία σας, είναι να καθυποτάξετε την Άρτα και να πιάσετε ζωντανό τον Ισμαήλ Πασόμπεη, τον αρχαίο μου δούλον, τον λυσσαλέον εχθρόν της οικογενείας μου, τον εργάτην των κακών και δεινών συμφορών που μαστίζουν την ατυχή χώρα μας, που την ερήμωσε μπροστά στα μάτια σας. Διπλασιάσατε τας προσπάθειάς σας προς τούτο. Θα κόψετε το κακό στη ρίζα του, οι δε θησαυροί μου θα είναι ανταμοιβή των παλληκαριών σας, των οποίων η αντρεία κάθε μέρα αποκτά νέα εκτίμηση στα μάτια μου. Αλής».

Ύστερα από αυτή την επιθυμία του Αλή, οι σύμμαχοι αλβανοί, Σουλιώτες και λοιποί Έλληνες, αποφάσισαν να στραφούν κατά της Άρτας. Την Άρτα την υπεράσπιζαν πέντε χιλιάδες τούρκοι, ιππικό και πυροβολικό. Μερικοί καπεταναίοι ήταν υπέρ της αναβολής της επίθεσης.

Οι Σουλιώτες προτιμούσαν μια επίθεση προς τη Θεσπρωτία, γιατί -υποστήριζαν- οι ίδιοι θέλουν θάλασσα, κι η Άρτα είναι στεριανή. Τελικά επικράτησε η άποψη για την επίθεση στην Άρτα. Πρώτοι κινήθηκαν οι Σουλιώτες. Πλησίασαν το δυτικοβόρειο μέρος της πόλης. Κάθε σώμα είχε επί κεφαλής τον αρχηγό μιάς φάρας. Ήταν εκεί ο Μάρκος Μπότσαρης με τριακόσιους δικούς του, ο Νότης Μπότσαρης, οι Τζαβελαίοι, ο Δράκος, οι Ζερβαίοι, ο Βέικος, ο Φωτομάρας, οι αλβανοί Άγο Βάσιαρης, Σουλειμάν Μέτος, Τσένκο Βελής, ο γιος του Μούρτο Τζάλη κι άλλοι. Προς τη Γραμμενίτσα ήταν ο Τσαρακλής, οι Κουτελιδαίοι κι άλλοι. Στις 14 Νοεμβρίου ο Μάρκος έπιασε το Μαράτι, χωριό της Άρτας, που χωρίζεται απ' την Άρτα με τον Άραχθο ποταμό, κι οχυρώθηκε στο εκεί τζαμί και στο χάνι. Μαζί του ήταν κι ο Καραϊσκάκης με εξηκοντούς του, που είχε πάει να επισκεφτεί τον Μάρκο. Στην Κούλια του Μαρατιού οχυρώθηκαν οι Λιόνε Παντούλης κι ο Γιωργάκης Μαλάμος. Η θέση του Μαρατιού είναι κατά τον Πουκεβίλ «περίκυκλος εκ καλαμών του είδους όπερ καλείτε *calamus orientalis*, πορτοκαλλών, λεμονιών και ελαιών». Κατά τον Μακρυγιάννη, ήταν τότε στην Άρτα περί τις 12.000 τούρκοι, ενώ ο Φιλήμων τους υπολογίζει σε 4.000. Στις 15 Νοεμβρίου οι τούρκοι «από βαθείας πρωίας ήρξαντο αδιακόπου τηλεβολισμού» κατά του Μαρατιού. Και μετά το μεσημέρι, εξόρμησαν πρώτα κατά των Ζερβαίων, ύστερα κατά των Τζαβελαίων και τέλος

κατά των Μποτσαραιών. Οι Ἕλληνες ἔπαθαν αρκετές ζημιές και ο Μάρκος κλείστηκε στο τζαμί, ἀπ' ὅπου ἀπέκρουσε τρεῖς ἐπιθέσεις των τούρκων. Κατά τον Κουτσονίκα, οἱ τούρκοι που ἐπετέθησαν στο Μαρράτι ἦσαν 4.000, κι εἶχαν ἐπὶ κεφαλῆς τον Μεχμέτ Δεσίτ Πασά Κιουταχή, τον Ἰσμαήλ Πλιάσα, τον Χασάν Κασάμπαση κι ἄλλους. Σ' αὐτὴ την κρίσιμη γιὰ τους Σουλιώτες στιγμή, φάνηκε πάνω στα υψώματα του Μαρατιοῦ ο Νότης Μπότσαρης με 300 ἄντρες. Τότε βγήκε κι ο Μάρκος ἀπὸ το τζαμί, κι ὅλοι μαζί πήραν κυνηγητὸ τους τούρκους. Οἱ τούρκοι ἀφήσαν στο πεδίο της μάχης 150 νεκροὺς, πολλοὺς τραυματίες, κι ἓνα τηλεβόλο, ἀπ' αὐτὰ που χειρίζονταν πυροβοληταὶ ἐκπαιδευμένοι στην Κωνσταντινούπολη. Ο Καραϊσκάκης, που εἶχε ἀκούσει, ἀλλὰ δὲν εἶχε ἰδεῖ ἄλλοτε τους Σουλιώτες νὰ πολεμοῦν, τους θαύμασε κι ἰδιαίτερα τον Μάρκο τον ὁποῖο χαρακτήρισε «ἀμίμητο». Το βράδυ της ἴδιας μέρας (15 Νοεμβρίου), οἱ Ἕλληνες που ἦσαν στα υψώματα του Πέτα, κινήθηκαν πρὸς την Ἄρτα. Ἐχοντας ἐπὶ κεφαλῆς τον Γῶγο Μπακόλα, τον Βαρνακιώτη, τον Ἴσκο, τον Τσόγκα, τον Βαλτινὸ, τον Κατσικογιάννη, τον Βλαχόπουλο κι ἄλλους, προχώρησαν κι ἔπιασαν τον Αἰ-Λιά της Ἄρτας, «πανουκέφαλα» στην πόλη. Στα ΝΑ της Ἄρτας, στο μοναστήρι της Φανερωμένης και στις Πόρτες (ἀνατολικὴ εἰσοδος στην Ἄρτα), ἦταν οχυρωμένοι οἱ τούρκοι του Σμαήλπασα Πλιάσα. Στις 16 Νοεμβρίου, στο ἐκκλησάκι του Αἰ-Λιά της Ἄρτας, ἐγίνε συνάντηση των ἀπεσταλμένων των σουλιωτῶν Φωτομάρα, Καραϊσκάκη και Ἄγου, με το Γῶγο Μπακόλα και τους ἄλλους ἀρχηγούς κι ἔβαλαν το σχέδιο γιὰ την τελικὴ ἐπίθεση κατὰ της Ἄρτας.

Τρακόσιοι σουλιώτες, θα περνοῦσαν το ποτάμι και ἀπὸ το Μαρράτι, θὰ ἔπιαναν στο βορειοδυτικὸ ἄκρο της Ἄρτας τους μύλους και το Μουχούστι, προάστειο τότε της Ἄρτας, που γινόταν ἡ ετήσια ζωπανήγυρη κι ἐκατὸ ἀπὸ τις δυνάμεις που ἦσαν στον Αἰ-Λιά, θα κατέβαιναν βορειοδυτικὰ γιὰ νὰ πιάσουν το μοναστήρι της Οδηγήτριας και το ἐκκλησάκι των ἁγίων Αποστόλων. Ἀρχηγοὶ στους τρακόσιους ὀρίστηκαν ο Μάρκος, ο Καραϊσκάκης, ο Βέϊκος, ο Δράκος, ο Κουτελίδας, ο Τσαρακλῆς και το παιδί του Μούρτο Τζάλιου. Ἀρχηγοὶ των ἐκατὸ ὀρίστηκαν ο Φωτομάρας κι ο Μακρυγιάννης. Την ἴδια μέρα (16 Νοεμβρίου) που στρώνονταν το σχέδιο, ο Μάρκος με τους Σουλιώτες του ἔκαναν ἔφοδο πρὸς την γέφυρα της Ἄρτας.

Οἱ τούρκοι, παρ' ὅτι εἶχαν κανόνια δυτικὰ ἀπὸ τὴ γέφυρα, πανικοβλήθηκαν, τὰ ἐγκατέλειψαν κι ἔτρεχαν νὰ σωθοῦν πρὸς την πόλη. Μερικοὶ ἀπὸ τους Σουλιώτες πέρασαν τὴ γέφυρα κι ἀνακατωμένοι με τους τούρκους, ἔφτασαν ὡς το Μουχούστι. Ο Μάρκος Μπότσαρης ἐκεῖνο το βράδυ κοιμήθηκε στη γέφυρα κι εἶχε γιὰ προσκεφάλι του τὴ βάση ἐνὸς κανονιοῦ, ἀπ' αὐτὰ που παράτησαν οἱ τούρκοι. Στις 17 Νοεμβρίου το σχέδιο μῆκε σε ἐφαρμογή. Οἱ τρακόσιοι Σουλιώτες ὄρμησαν ἀπὸ το Μαρράτι, πέρασαν το ποτάμι, ἔφτασαν ἀπέναντι. Πεζικὸ και καβαλαρία των τούρκων τους χτύπησε, ἀλλὰ αὐτοὶ ἦσαν «αἰτοὶ στα ποδάρια και λιοντάρια εἰς την καρδιά. Ἐνα τουφέκι ρίξαν στους τούρκους και βγάλανε ἀμέσως τὰ σπαθιά και τους ἀφανίσαν και τους ἔμπασαν μέσα στη χώρα και εἰς το σαράι και γύρα εἰς τις δυνατὲς τους θέσεις κι ἐκεῖ τους ἀφήσαν και πιάσαν τὰ διορισμένα πόστα τους οἱ τρακόσιοι».

Σύγχρονα, ἄλλοι Σουλιώτες πέρασαν σαν ἀστραπὴ τὴ γέφυρα και προχώρησαν στο Μουχούστι, σέρνοντας μαζί τους τὰ κυριευμένα τούρκικα κανόνια και χτυπώντας μ' αὐτὰ τους ἐχθροὺς τους. Και οἱ ἐκατὸ του Αἰ-Λιά, εἶχαν νὰ ἀντιμετωπίσουν οχτακόσιους τούρκους. Οἱ τούρκοι ἦσαν στο μοναστήρι της Οδηγήτριας, στους Ἁγίους Αποστόλους και στην κούλια της Μητρόπολης κι ἀπὸ κει χτυποῦσαν τους ἐκατὸ. «Ἄν ἤμαστε οἱ ἐκατὸ κι οτιήδες κι ἀνάξιοι, οἱ τριακόσιοι μας φιλοτίμησαν». Ρίχτηκε το πρῶτο ντουφέκι, χτυπήθηκε ο πρῶτος τούρκος, ὕστερα ἄλλοι εἴκοσι, κι οἱ τούρκοι, με την ὁρμὴ των Ἑλλήνων φοβήθηκαν, παράτησαν τὴν Οδηγήτρια και τ' ἄλλα οχυρά τους στο μέρος αὐτὸ και τράβηξαν πρὸς την πόλη, στη δευτέρη, ἀς πούμε, οχυρωματικὴ γραμμὴ, που ἦταν ἡ Παρηγορήτισσα και το Σαράι. Στην Παρηγορήτισσα μάλιστα, ο Πασόμπεης Γιαννιώτης εἶχε βάλει στα παράθυρά της κανονάκια. Ἀλλὰ οὔτε στη γραμμὴ αὐτὴ κρατήθηκαν οἱ τούρκοι. Οἱ Ἕλληνες τους ἔβγαλαν ἀπ' τὴν Παρηγορήτισσα. Ἐτσι στο ὑψωμα αὐτὸ κι ὅλος ο μαχαλάς του βουνοῦ ἔπεσε στα χέρια των Ἑλλήνων. Παράλληλα οἱ τρακόσιοι Σουλιώτες ἔβγαλαν τους τούρκους ἀπὸ το σαράι και τὸ 'κάψαν. Κατέλαβαν και το μισὸ παζάρι, που λεγόταν «γύφτικα». Την τελικὴ ἐπίθεση τὴν ἔκανε ο Γῶγος Μπακόλας στη Φανερωμένη και τις Πόρτες. Ἀλλὰ ο Χασάνπασας εἶχε ἐγκατασταθεῖ στο γαλλικὸ προξενεῖο (κονσουλάτο), που ἦταν στο λόφο της Ἁγίας Θεοδώρας και μπορούσε ἀπὸ κει νὰ ἐλέγχει το ἀπέναντι βουνό, ἀπ' το ὁποῖο κατέβαιναν οἱ Ἕλληνες.

Κι ἐνῶ ο Γῶγος κατελάμβανε τὴ Φανερωμένη και τις Πόρτες, μῆχαν στη μάχη κι οἱ ἀλβανοὶ του Ταχίρ Ἀμπάζη, του Ἄγο Βάσιαρη, του Ελμάζ-μπεη, κάπου δυὸ χιλιάδες, γιὰ νὰ υποστηρίξουν τους συμμάχους τους Ἕλληνες. Ο Πουκεβίλ θα σημειώσῃ: «οἱ στρατιῶται του Χριστοῦ και του Μωάμεθ ἐπολέμουν ὑπὸ τὰς αὐτὰς σημαίας». Κι ο Μάρκος Μπότσαρης ξεπερνᾷ τις τούρκικες κανονιοστοιχίες και προχωρεῖ στην κεντρικὴ ἀγορὰ της πόλης. Ἀπάνω στη μάχη συναντᾷ τον Καραϊσκάκη, που ἐρχόταν ἀπὸ ἄλλο σημεῖο πολεμώντας. Οἱ δυὸ πολέμαρχοι, οἱ δυὸ ἥρωες, ἴσως οἱ ἀγνότεροι και τολμηρότεροι των ἡρώων μας, πιάνουν ο ἓνας το χέρι του ἄλλου και χαιρετιοῦνται θερμὰ. Οἱ τούρκοι μαζεῦνται στο ἐσωτερικὸ της πόλης. Πολλοὶ μῆπδες και ἀγάδες ἀλβανοὶ, «βλέποντες συμπολεμοῦντας μετὰ των Ἑλλήνων τους Ἄγο Μουχουρδάρη κλπ., αυτομόλησαν και ἐν λόγῳ τιμῆς παρεδόθησαν σύμμαχοι

γενόμενοι και ούτοι», γράφει ο Φιλήμων.

Ο πόλεμος στην Άρτα κράτησε δεκάξι μέρες. Κι οι Έλληνες λιγόστευσαν, όχι από τα βόλια του εχθρού, αλλά γιατί καθένας που εξασφάλισε διάφορα λάφυρα απ' τους εχθρούς, πήγαινε μακριά από την πόλη για να τα εξασφαλίσει. «Και είχαμεν μείνει πολλά ολίγοι, ως τρεις χιλιάδες, ότι πήρε ο καθείς των Αρτινών και πήγε εις τον τόπο του να τον σώσει» γράφει ο Μακρυγιάννης.

Πηγή: [Αβέρωφ](#)